

Sprog i Norden

Titel: Språksamarbeid i Norden 1992
Forfatter: Ståle Løland
Kilde: Sprog i Norden, 1993, s. 102-109
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språksekretariat

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Språksamarbeid i Norden 1992

Av Ståle Løland

Nordisk språksekretariat

Nordisk språksekretariat ble opprettet i 1978 som et samarbeidsorgan for språknemndene i Norden og andre som arbeider med nordiske språkspørsmål. Ifølge instruksjonen skal sekretariatet arbeide for å bevare og styrke det språklige fellesskapet i Norden og for å fremme den nordiske språkforståelsen. Dette skal sekretariatet gjøre blant annet ved å være rådgivende og koordinerende organ i nordiske språkspørsmål, ta initiativ til forskningsprosjekter, følge grannespråkundervisningen på alle utdanningsnivåer, samarbeide med massemediene, medvirke ved ordboksprosjekter, gi ut skrifter og arrangere nordiske møter om språkspørsmål.

Organisasjon

Nordisk språksekretariat blir ledet av et styre på tolv personer som representerer samtlige språk og språknemnder i Norden. Styret utpeker blant sine medlemmer et arbeidsutvalg med en representant fra Dansk Sprognævn, en fra Forskningscentralen for de inhemske språken i Finland, en fra Íslensk málnefnd, en fra Norsk språkråd og en fra Svenska språknämnden. Formannen i styret er samtidig formann i arbeidsutvalget. Sekretariatets fellesnordiske administrasjon er plassert ved Norsk språkråd i Oslo. I 1992 har sekretariatet hatt disse ansatte: sekretariatssjef Ståle Løland, førstekonsulent Per Ivar Vaagland (til 31.8.), førstekonsulent Anna Helga Hannesdóttir, (vikar for Per Ivar Vaagland fra 1.11.) administrasjonskonsulent Rikke Hauge og førstekontorfullmektig Erla Stensby (halv stilling).

I perioden 1.1.90 til 31.12.92 har styret hatt denne sammensetningen:

<i>Fra:</i>	<i>Medlemmer:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Dansk Sprognævn	seniorforsker Else Bojsen universitetslektor Allan Karker (formann)	skoledirektør Karl Hårbøl professor Jørn Lund
Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland	byråchef Esko Koivusalo (finsk; til 20.8.90) specialforsker Liisa Huovinen-Nyberg (fra 21.8.90; død 6.12.92) byråchef Mikael Reuter (svensk)	bitr. professor Päivi Rintala professor Christer Laurén
Føroyska málnevndin	professor Jóhan Hendrik W. Poulsen	seminarielektor Jeffrei Henriksen
Oqaasiliorut/ Grønlandsk Sprognævn	forskningsmedarbeider Carl Christian Olsen	professor Robert Petersen
Íslensku málnafnd	professor Baldur Jónsson	professor Kristján Árnason
Norsk språkråd	rektor Aslaug Ligaard (bokmål) professor Kjell Venås (nynorsk)	professor Egil Pettersen høgskolelektor Ingeborg Donali
Sámi giellalávdegoddi/ Samisk språknemnd	lektor Helvi Nuorgam-Poutasuo	fil.kand. Elli Sivi N. Utsi
Svenska språknämnden	docent Margareta Westman (nestformann fra 13.9.90)	fil.kand. Birgitta Lindgren
Sverigefinska språknämnden	fil.lic. Solfrid Söderlind	fil.känd. Paula Ehrnebo

Arbeidsutvalget har hatt denne sammensetningen:

<i>Medlemmer:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Allan Karker	Else Bojsen
Liisa Huovinen-Nyberg (fra 21.8.90; død 6.12.92)	Mikael Reuter
Baldur Jónsson	Kristján Árnason
Kjell Venås	Aslaug Ligaard
Margareta Westman	Birgitta Lindgren

I sin virksomhet støttes Språksekretariatet av disse nordiske sekretærene: Jørgen Schack (Dansk Sprognævn), Eivor Som-mardahl (Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland), Svein Nestor (Norsk språkråd) og Birgitta Lindgren (Svenska språknämnden).

Møter, kurs og konferanser

Det årlige styremøtet i Nordisk språksekretariat ble holdt i Åbo 3. september i tilknytning til det 39. nordiske språkmøtet 4.–6. september. Hovedemnet for det nordiske språkmøtet var «Norden inför den europeiska integrationen: översättning, två-språkighet och språklig interferens». Et utvalg av innleggene fra møtet er publisert i dette nummeret av Språk i Norden.

Arbeidsutvalget og de nordiske sekretærene i Dansk Sprog-nævn, Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland, Norsk språkråd og Svenska språknämnden har hatt tre møter.

I 1992 var Språksekretariatet arrangør eller medarrangør av disse møtene, kursene og konferansene:

Kurs i norsk språk og kultur for svenske lærerstudenter ved Lärarhögskolan i Malmö (Voksenåsen 13.–17. januar, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Kurs i norsk språk og kultur for svenske lærerstudenter ved Göteborgs universitet (Voksenåsen 19.–24. januar, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Seminaret «FL/SL Teacher Training in Scandinavian Languages» (University of Minnesota, Minneapolis 3. mai, i samarbeid med Samarbeidsnemnda for Norden-undervisning i utlandet)

Kurs i norsk språk og kultur for svenske lærerstudenter ved Göteborgs universitet (Voksenåsen 14.–21. mai, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Fem språkkurs for Nordjobb-ungdommer (sommeren 1992, i samarbeid med Nordjobb)

Kurset «Litteratur som film» for svenske og norske lærere i den videregående skolen (Voksenåsen 8.–13. august, Nordmål)

Kurs i norsk for færøyske lærerstudenter (Oslo 11.–17. september, i samarbeid med Oslo lærerhøgskole)

Seminar «Færøysk språkhistorie illustrert gjennom dansen» (Bokmessen i Göteborg 12. september, i samarbeid med Norðurlandahúsið í Føroyum)

Etterutdanningskurs for danske lærerutdannere (Lysebu 21.–25. september, Nordmål)

Kurs i svensk for danske lærerstudenter (Hässelby 5.–9. oktober, i samarbeid med Hässelby slott)

Kurs i dansk for svenske lærerstudenter ved Göteborgs universitet (Schæffergården 12.–17. oktober, i samarbeid med Schæffergården)

Kurs i Norden-kunnskap for lærere på nordiske folkehøgskoler (Göteborg 15.–18. oktober, i samarbeid med Nordens folkliga akademi)

Konferanse om nye statsnavn (Stockholm 28. oktober)

Konferanse for lektorer i Nordens språk og litteratur ved universiteter i det romanskspråklige Europa (Lyon 5.–7. november, i samarbeid med Samarbeidsnemnda for Norden-undervisning i utlandet)

Kurs i norsk språk og kultur for svenske lærerstudenter ved Lärarhögskolan i Malmö (Voksenåsen 16.–19. november 1992, i samarbeid med Svenskhemmet Voksenåsen)

Konferanse om fagspråk i Norden (Lund 4.–6. desember, Nordmål)

Representanter for Språksekretariatet har som vanlig orientert om nordisk språksamarbeid og nordiske språkspørsmål ved møter, kurs og konferanser som har vært arrangert av andre.

Samarbeid

Språksekretariatet samarbeider med morsmåslærernes og terminologisentralenes nordiske organer – Nordspråk og Nordterm – og deltar på deres fellesmøter. Språksekretariatet samarbeider også med Nordiska språk- og informationscentret i Helsingfors, Foreningene Norden, Svenskhemmet Voksenåsen, Hässelby slott, Fondet for dansk-norsk samarbeid, Nordens folklige akademi og med andre nordiske organer og institusjoner.

Skrifter

I 1992 gav Nordisk språksekretariat ut disse skrifterne:

Språk i Norden 1992

Minority Languages – The Scandinavian Experience

Nordens språk i Baltikum (rapport fra en konferanse for lærere ved universiteter i Baltikum)

Språksekretariatet har utarbeidet en brosjyre om det islandske alfabetet og om navn og navneskikk på Island. Brosjyren vil våren 1993 bli sendt til grunnskoler i Norden.

Sekretariatssjefen har deltatt i redaksjonen av «Nordiske studier i leksikografi. Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden, 28.–31. mai 1991». Konferansen ble arrangert av Nordisk språksekretariat og Avdeling for leksikografi ved Universitetet i Oslo.

Språksekretariatet er i gang med å utarbeide nye utgaver av «Statsnavn og nasjonalitetsord» og «Att förstå varandra i Norden».

Språkspalte i Nordisk Kontakt

Språksekretariatet har fortsatt arbeidet med å redigere en språkspalte i tidsskriftet Nordisk Kontakt. Tidsskriftet blir utgitt av Nordisk råd og kommer med 10–12 nummer i året. Blant

emner som har vært tatt opp, kan nevnes: Språklovgivning i Finland, nordiske studier i Nord-Amerika, språksituasjonen i Litauen, tornedalsfinsk, engelsk språkpåvirkning, statsnavn på dansk og nordisk.

Skandinavisk ordbok

Språksekretariatet har fortsatt arbeidet med en skandinavisk ordbok i samarbeid med Norstedts Ordbok. Redaktører er Skirne Bruland (Norge), Allan Karker (Danmark), Birgitta Lindgren (Sverige) og Ståle Løland (Nordisk språksekretariat). Ordboka vil bestå av tre separate lister: en med danske oppslagsord, en med norske (bokmål og nynorsk) og en med svenske. Listene konsentrerer seg om særskilte ord og såkalte lumske ord. Totalt skal ordbøka omfatte maksimalt 9000 ord.

Grunnordlister mellom islandsk og færøysk

I 1988-89 gav Språksekretariatet ut seks små dansk-norsk-svenske grunnordlister med ord fra det vanligste ordforrådet som kan være vanskelig å forstå i grannespråkene. I 1992 utarbeidet sekretariatet en tilsvarende liste mellom islandsk og færøysk. Arbeidet med en færøysk-islandsk grunnordliste er påbegynt.

Forskningsprosjekter

Språksekretariatet arbeidet i 1992 med disse prosjektene: «Dansk språk i EF» (prosjektleder: Allan Karker), «Språklige effekter av nordiske tv-kanaler» (prosjektleder: Stig Örjan Ohlsson) og «Grannespråksundervisningens metodikk» (prosjektleder: Kristian Kjær). Etter planen vil de tre prosjektene bli fullført i løpet av 1993.

Uttalelser

Språksekretariatet uttalte seg om disse sakene: bruk av grønlandske stedsnavn (til Direktoratet for Kultur, Uddannelse og Arbeidsmarked, Grønland), Orkland/Raastad: Norsk-islandsk ordbok (til NKS-Forlaget og Nordisk kulturfond), Sverigefinnska språknämndens finansielle situasjon (til Kulturdepartementet i Sverige og Undervisningsministeriet i Finland), forslag til

rammeplan for norsk i lærerutdanningen (til Lærerutdanningsrådet i Norge), søknad om støtte til Sámi Atlas (til Nordisk ministerråd), søknad om støtte til konferanse om leksikografi i Norden (til Nordisk kulturfond), læreplan for grunnskole og videregående opplæring – generell del (til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i Norge).

Nordmål 1990–95

I 1990 vedtok Nordisk råd og Nordisk ministerråd Nordmål – handlingsprogram for språklig samarbeid i Norden 1990–95. I Nordmål blir Språksekretariatet utpekt som ansvarlig organ for etterutdanningskurs for lærere, kurs for lærerutdannere, forskning om nordisk språkforståelse og arbeid med ordbøker og terminologi. Gjennomføringen av Nordmål vil styre en vesentlig del av virksomheten i Språksekretariatet de kommende årene.

Språksspørsmål

I samarbeid med språknemndene har Språksekretariatet også i 1992 behandlet språksspørsmål med sikte på å komme fram til fellesnordiske anbefalinger.

Norden-undervisning i utlandet

Etter vedtak i Nordisk ministerråd overtok Språksekretariatet i 1989 sekretariatsfunksjonen for det nordiske lektorsamarbeidet. Dette samarbeidet omfatter ca. 400 lektorer og språklærere både i og utenfor Norden. Samarbeidet tar sikte på å styrke undervisningen i Nordens språk, litteratur, kultur og samfunnsniv ved utenlandske universiteter. Virksomheten blir ledet av Samarbeidsnemnda for Norden-undervisning i utlandet (tidligere Nemnda for nordisk lektorsamarbeid), som har en representant fra hver av sendelektoradministrasjonene i de nordiske landene. Nordisk ministerråd bevilget i 1992 250 000 dkr til denne virksomheten. Et viktig tiltak i 1992 var en konferanse i Lyon for lektorer i Nordens språk og litteratur ved universiteter i det romanskspråklige Europa. Dessuten har det vært gitt støtte til en rekke lektorinitiativer.

Nordisk ordbokssamarbeid

Språksekretariatet har påtatt seg å fungere som sekretariat for Nordisk forening for leksikografi, som ble stiftet i 1991. Ved utgangen av 1992 hadde foreningen ca. 130 medlemmer. Foreningen gav i 1992 ut «Nordiske studier i leksikografi» som skrift nummer 1 i foreningens skriftserie. Dessuten arbeider foreningen med en nordisk leksikografisk ordbok og en publikasjon over nålevende utøvere av nordisk leksikografi.

Tre av foreningens styremedlemmer deltok i Språksekretariatets ordboksgruppe, som ble nedsatt som en del av Nordmålprogrammet (jf. ovenfor). Fra Språksekretariatet deltok formannen og nestformannen. Sekretariatssjefen fungerte som ordboksgruppens sekretær. Ordboksgruppen leverte sin innstilling til Nordisk ministerråd i juni 1992. Innstillingen inneholder en prioritering av nordiske ordboksprosjekter og forslag til organisering og finansiering av det framtidige ordboksarbeidet. Som vedlegg til innstillingen følger en oversikt over eksisterende og igangværende internordiske allmennspråklige ordbøker. Nordisk ministerråd har gitt Språksekretariatet fullmakt til å innlede forhandlinger med forlag og andre med sikte på å realisere forslagene i innstillingen.